

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 9385/10

Suat ASLAN / Türkiye

3 Temmuz 2018 tarihinde,

Başkan

Ledi Bianku,

Yargıçlar

Nebojša Vučinić,

Jon Fridrik Kjølbro ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcının katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“İkinci Bölüm”) Daire olarak toplanarak, 1 Şubat 2010 tarihinde yapılan yukarıda belirtilen başvuruyu ve Davalı Hükümet tarafından sunulan ve aynı zamanda başvuran tarafından cevaben sunulan görüşleri dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran Suat Aslan, Türk vatandaşı olup, 1981 doğumludur ve Ardahan’da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde, Ardahan Barosuna bağlı olan Avukat M. Çiftçi Yolaçan tarafından temsil edilmiştir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

2. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

3. Başvuran, zorunlu askerlik hizmetini yerine getirmek için bağlı olduğu askerlik şubesine kaydını 26 Mayıs 2000 tarihinde yapmıştır.

4. Başvuran, herhangi bir birliğe katılmadan önce, olağan bir sağlık muayenesinden geçmiştir. Bu sağlık muayenesinde, psikolojik bir inceleme de bulunmaktadır. Doktorlar, başvuranın, askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olduğuna karar vermişlerdir.

5. Başvuran, 10 Nisan 2001 tarihinde, İzmir Kara Kuvvetleri Askeri Hastanesine sevk edilmiştir. Doktorlar, başvuranda psikotik bir rahatsızlık teşhis etmişler ve hastaneye yatırılmasına karar vermişlerdir. İlgili, 25 Nisan 2001 tarihine kadar hastanede kalmıştır.

6. Doktorlar, 25 Nisan 2001 tarihinde, başvuranın askerlik hizmetinin üç ay süreliğine ertelenmesine karar vermişlerdir. Ayrıca, doktorlar ilaç tedavisi önermişlerdir.

7. Başvuran, üç ay sonunda, kıışlasına geri dönmüştür.

8. Başvuran, 17 Ağustos 2001 tarihinde, yeniden askeri hastanesine sevk edilmiştir. Doktorlar, başvuranın yine üç ay süreliğine askerlik hizmetinin ertelenmesine karar vermişler zira başvuran halen psikotik rahatsızlıktan muzdariptir. Ayrıca, başvurana ilaç tedavisi başlatılmıştır.

9. Başvuran, üç ay sonunda kıışlasına geri dönmüştür.

10. Doktorlar, birkaç gün sonra yani 22 Kasım 2001 tarihinde, başvuranın bu defa iki ay süreliğine yeniden askerlik hizmetinin ertelenmesine karar vermişlerdir. Doktorlar, başvurana düzenli bir şekilde ilaçlarını almaya devam etmesini önermişlerdir.

11. Başvuranın askerlik hizmetinin ertelenmesi kararı, 23 Ocak 2002 tarihinde, iki ay süreliğine yenilenmiştir.

12. İzmir Kara kuvvetleri Askeri Hastanesi doktorları, 22 Mart 2002 tarihinde, başvuranın muzdarip olduğu kronik spikotik rahatsızlıkları nedeniyle, askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olmadığına karar vermişlerdir.

13. Başvuran, 19 Eylül 2006 tarihinde, vesayet altına alınmıştır.

14. Başvuran, 10 Kasım 2006 tarihinde, vasisi aracılığıyla, zorunlu askerlik hizmeti sırasında hastalanması nedeniyle tazminat talebi için Savunma Bakanlığına başvurmuştur.

15. Savunma Bakanlığı, dosyayı İçişleri Bakanlığına göndermiştir.

16. İçişleri Bakanlığı, 21 Aralık 2006 tarihinde, başvuranın talebini reddetmiştir.

17. Başvuran, 13 Şubat 2007 tarihinde, vasisi aracılığıyla, İçişleri Bakanlığı hakkında tam yargı davası açmak için Askeri Yüksek İdare Mahkemesine başvurmuştur.

18. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatride uzman ve başvuranın hastalığının kaynağının belirlenmesinden sorumlu olan üç profesörden oluşan bilirkişi heyeti atamıştır.

19. Bilirkişiler, 14 Aralık 2008 tarihli raporlarında, başvuranın hastalığının psikotik rahatsızlık ile başladığını ve kronik şizofreniye dönüştüğünü kaydetmişlerdir. Bilirkişiler, bu durumdan askeri idarenin sorumlu tutulamayacağı sonucuna varmışlardır.

20. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, 27 Mayıs 2009 tarihinde 14 Aralık 2008 tarihli adli bilirkişi raporuna dayanarak, başvuranın başvurusunu reddetmiştir. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, başvuranın muzdarip olduğu kronik psikiyatrik hastalığı ile askerlik hizmeti arasında nedensellik bağının kurulmadığını değerlendirmiştir.

21. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, 16 Eylül 2009 tarihinde, başvuran tarafından yapılan karar düzeltme talebini reddetmiştir.

ŞİKÂyetLER

22. Başvuran, askerlik hizmeti sırasında hastalandığını ve uygun tedavilerden yararlanmadığını iddia etmektedir. Başvuran, bu durumun Sözleşmeyi ihlal ettiğini iddia etmektedir.

23. Ayrıca, başvuran davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil bir şekilde görülmediğinden şikâyet etmektedir.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 8. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

24. Sağlık durumuna ilişkin başvuran tarafından ileri sürülen durum (yukarıda 22. paragraf), Sözleşmenin 8. maddesine bağlıdır.

25. Hükümet, başvuranın uygun psikolojik muayene sonucunda, askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olduğuna karar verildiğini belirtmektedir. Ardından, makamlar askerin hastalığının ilerlediğini tespit etmektedirler. Ayrıca, makamlar askeri korumak için gerekli bütün tedbirleri almışlardır. Başvuran hastaneye yatırılmış, kendisine ilaç tedavisi önerilmiş ve sonuç olarak askerlik hizmetini yerine getirmeye uygun olmadığına karar verilmeden önce, daha sonra kronik hale gelen hastalığının devam etmesi dikkate alınarak, askerlik hizmetinin ertelenmesine karar verilmiştir. Hükümet, bu koşullarda, Sözleşmenin 8. maddesi anlamında başvuranın ruhsal ve fiziksel bütünlüğünün ihlal edilmediği kanaatine varmaktadır.

26. Mahkeme, bir devletin vatandaşlarını askerlik hizmetini yerine getirmeye çağırdığında, özellikle bazı askeri faaliyetlerin ve görevlerin niteliği nedeniyle, yaşam ve/veya fiziksel bütünlük için bir tehlike teşkil

edebilecek düzeyde uygun bir düzenlemenin dâhil edilmesi için bir yasal ve idari çerçevenin güçlendirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (*Lütfi Demirci ve diğerleri/Türkiye*, No. 28809/05, § 31, 2 Mart 2010).

27. Nitekim, askerlerin korunmasını sağlamaya yönelik düzenleyici tedbirlerin, - ordudaki ilgili sağlık kuruluşları tarafından - uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir (*Álvarez Ramón/İspanya* (kk.), No.51192/99, 3 Temmuz 2001); zira askeri tıp kurumlarının bu bağlamdaki tutum ve ihmalleri, bazı durumlarda, kendilerine sorumluluk yükleyebilmektedir.

28. Dolayısıyla, davanın koşullarında, devletin başvuranın askerlik hizmetini yerine getirirken bütün gerekli tedbirleri alıp-almadığı konusunu belirlemek Mahkemenin görevidir.

29. Mahkeme, askeri makamlarının askerin tıbbi olarak birimine ve askeri görev yerine bağlı koşulları kaldırmaya elverişli olduğunu incelemeleri gerektiğini değerlendirmektedir.

30. Bu bağlamda Mahkeme, sahip olduğu unsurları dikkate alarak, öncelikle başvuranın askerlik eğitimine başlamadan önce olağan sağlık muayenesinden geçtiğini ve doktorlar tarafından askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olduğu değerlendirildiğini gözlemlemektedir.

31. Ardından, Mahkeme askeri makamların, ilgilinin psikolojik sorunlardan muzdarip olduğunu tespit etmelerinden itibaren hastaneye sevk ettiklerini gözlemlemektedir. Bu bağlamda, askeri makamlar iyi niyetli olmamakla suçlanamazlar. Askeri makamlar, başvuranın davranış sorunları tespit edildikten hemen sonra yeterince hızlı ve doğru bir şekilde hareket etmişlerdir. Nitekim, ilgilinin hastaneye yatırılması, ilaç tedavisinin uygulanması, düzenli bir şekilde tıbbi olarak takip edilmesi ve askerlik hizmetinin ertelenmesi, şüphesiz askeri makamların gösterdikleri ciddiyeti ortaya çıkaran unsurlardır.

32. Sonuç olarak, Mahkeme, doktorların başvuranın hastalığının kronik spikotik rahatsızlığına doğru ilerlemesi nedeniyle, askerlik hizmetini yerine getirmeye devam edemeyeceği kanaatine varmasından sonra, ilgilinin bu

askerlik hizmetinden muaf tutulduğunu gözlemlemektedir. Ayrıca, Mahkeme, Sözleşmenin 8. maddesi anlamında başvuranın fiziksel ve ruhsal bütünlüğünün ihlal edilmediğini değerlendirmektedir.

33. Dolayısıyla, davanın koşulları, yukarıda belirtilen hüküm anlamında, davalı Devletin sorumluluğuna neden olacak nitelikte değildir. Sonuç olarak, başvurunun bu kısmı, Sözleşmenin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında, açıkça dayanaktan yoksundur.

II. SÖZLEŞMENİN 6. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

34. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin bağımsız ve tarafsızlığına ilişkin başvuranın iddiaları, Sözleşmenin 6. maddesinin 1. fıkrasıyla ilgilidir (yukarıda 23. paragraf).

35. Ayrıca, Hükümet bu bağlamda başvuranın iddiası kabul etmemektedir.

36. Mahkeme, *Oğuz Baysal Türkiye* (No. 29698/11, 22 Mayıs 2018) ilke kararında benzer bir şikâyeti daha önce incelediğini ve 21 Mart 2018 tarihli ve 7103 Sayılı Kanunun bundan böyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin bağımsız ve tarafsızlığı hakkındaki davalarda yeni dava açma imkânı öngördüğü gerekçesiyle, Sözleşmenin 6. maddesinin 1. fıkrasının kabul edilemez olduğu sonucuna vardığını belirtmektedir (yukarıda belirtilen *Oğuz Baysal*, §§ 6-8 ve 14-18). Somut olayda, Mahkeme bu sonuçtan ayrılmasına neden olacak hiçbir neden tespit etmemektedir.

37. Dolayısıyla, Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşmenin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle, kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, Oy birliđiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş; 6 Eylül 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Ledi Bianku
Başkan